

Kamila Zarychta -Romanowska
Katedra Kryminologii i Prawa Policyjnego
Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii
Uniwersytet Wrocławski
Promotor : Prof. zw. dr hab. Maciej Szostak

Wrocław, 06.04. 2021 r.

Streszczenie dysertacji doktorskiej

W dysertacji „Policyjna kontrola nieregularnych migracji w Unii Europejskiej” analizowano kryminologiczne i policyjne konteksty globalizacji nieregularnych migracji jako istotnego wyzwania dla bezpieczeństwa Unii Europejskiej. Rozpatrywano polityki i instytucje ochrony porządku publicznego, bezpieczeństwa wewnętrznego, jak i zewnętrznego. Badano niekontrolowaną mobilność nieregularnych migrantów, terrorystów oraz grup przestępczych jako zjawiska patologii społecznej. Zjawiska te naruszają globalne, regionalne i lokalne normy bezpieczeństwa i implikują podejmowanie działań profilaktyki i prewencji kryminalnej.

Zainteresowanie autorki wzbudziła obserwacja ewolucji instytucjonalno-funkcjonalnej organów policyjnych i wymiaru sprawiedliwości w związku z długotrwałym kryzysem migracyjnym oraz wzrostem poczucia zagrożenia społeczeństw, doświadczających terroryzmu i obserwujących wzmożoną działalność zorganizowanych transgranicznych grup przestępczych (trudniących się przemytem migrantów, handlem ludźmi i ułatwianiem nielegalnej migracji do Unii Europejskiej i Strefy Schengen). Rozwój i adaptacja prawa policyjnego ochrony granic UE, wzmacnianie policyjnej współpracy wielostronnej na styku polityk karnych, migracyjnych i bezpieczeństwa a wreszcie powołanie Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej stały się inspiracją do podjęcia interdyscyplinarnych badań nad policyjną kontrolą nielegalnej migracji i ochroną granic UE.

W rozdziale 1 badano etymologiczny i etiologiczny zakres nielegalnych migracji. Przedstawiając ogólne teorie migracji min.: w ujęciu ekonomicznym, socjologicznym, geograficznym, wyjaśniono zagadnienie migracji jako zjawiska globalnego, wskazując na różnice między prawem migracyjnym, humanitarnym i azylowym. Podkreślono problemy definicyjno-poznawcze badań nad nielegalną migracją. Wskazano także determinanty i kryteria nielegalnych migracji, dzięki czemu w szerszy sposób scharakteryzowano zarówno oddziaływanie społeczne nielegalnej migracji jako patologii społecznej, jak i wyjaśniono teorie

i doktrynę nielegalnych migracji min.: przez pryzmat teorii systemów światowych, kontekstów socjologicznych i teorii krytycznych.

W rozdziale 2 dokonano analizy makro-zjawiskowej migracji nieregularnych. Przedstawiono charakterystyki fenomenologicznej migracji nieregularnych po 2004 r., (zwł. wywołanych wydarzeniami Arabskiej Wiosny i wojną w Syrii) dokonano przede wszystkim pogłębionych analiz demograficzno-socjologiczno-politologicznych przyczyn nielegalnych migracji, wskazując na katalog czynników sprzyjających nieregularnym migracjom, rewidując międzynarodowe inicjatywy zapobiegania nieregularnym migracjom i ich skuteczność. Przedstawiono kierunki najnowszych badań matematyczno-informatycznych tj.: grafy wiedzy czy sieci *Fuzzy networks*, których potencjał badawczy może usprawnić określenie symptomatologii zjawiska. Rozpatrywano nielegalną migrację jako zagrożenie hybrydowe, swoiste dla kryminologii globalnej oraz wskazano na zmienne dynamiki i determinanty dużych nieregularnych mobilności ludzkich w ramach tzw. Korytarzy migracyjnych. Dzięki temu wskazano na zależność dotyczącą pochodzenia migranta a wyboru konkretnego korytarza migracyjnego.

W rozdziale 3 przeprowadzono badania prawno-komparatystyczne kryminologii ochrony granic. Wskazano na dylematy filozoficzno-poznawcze zasadzające się na teorii anomii i niespełnianiu kryteriów "członkostwa" nielegalnych migrantów. Tym samym dokonano analizy semantyczno-teoriopoznawczej koncepcji *krymigracji* oraz przybliżono czołową epistemologię amerykańską, europejską oraz polską. W konsekwencji przeprowadzenia analizy doktrynalno-kryminologicznej uwidoczniono dylematy interpretacyjne prawa traktatowego UE (zwł. Zasad solidarności i współodpowiedzialności) i prawa krymigracyjnego (zwł. Dyrektywy Powrotowej oraz *Schengen Acquis*) w najważniejszych orzeczeniach jurysprudencji europejskiej, politykach UE i krajów członkowskich. Zidentyfikowano tym samym przepisy prawa UE wskazujące na unikatową adaptację procesu kryminalizacji migracji do ochrony granic i kontroli przepływu migrantów. Podkreślono także wielowątkowość kryminologii ochrony granic i praw podstawowych, prowadzące do poważnych dylematów interpretacyjnych.

Rozdział 4 posłużył do przedstawienia aktualnego obrazu policyjno-prewencyjnych Służb Unii Europejskiej tj. Frontex, Europol, Cepol czy EASO, oraz przedstawienia ich policyjno-wywiadowczych kompetencji skierowanych przeciwko różnym formom aktywności nielegalnych migrantów i zorganizowanych międzynarodowych grup przestępczych. Dokonano analizy historycznej, funkcjonalnej i porównawczej międzynarodowych rozwiązań

służących kontroli nieregularnych migrantów. Przedstawiono najnowszy globalne (polityczne) rozwiązania zarządzania zjawiskiem (Światowy Pakt Migracyjny) jak i Europejskie (min. Europejska Agenda ds. Migracji, Strategie Bezpieczeństwa) konfrontując je z europejskim prawem policji granic i mandatami policyjnych instytucji UE- Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej, Europolu, Cepolu, EASO oraz Prokuratury Europejskiej, by finalnie przedstawić postulaty *de lege lata* i *de lege ferenda*.

W rozdziale 5 przedstawiono predykcje, polityki i strategie policyjnej kontroli nielegalnej migracji w legislacji Unii Europejskiej przede wszystkim z perspektywy polityk i strategii bezpieczeństwa UE, jako determinanty polityk karnych, migracyjnych i międzynarodowych UE. Omówiono ewolucję, status quo, postulaty *de lege lata* i *de lege ferenda* co do Europejskiego bezpieczeństwa globalnego, zewnętrznego, wewnętrznego i ochrony granic zewnętrznych jako aksjomatów Wspólnoty. Analizie poddano istniejące i przyszłe kierunki międzynarodowej współpracy policyjno-wojskowo-obronnej UE (OBWE, UNODC, NATO, Kraje AKP) oraz cybernetyczno-informatyczne aspekty zwalczania globalnych patologii i zagrożeń hybrydowych. Dokonano charakterystyki instytucjonalno-ewolucyjnej takich organów wymiaru sprawiedliwości jak min.: euLISA, ENISA, EPPO oraz komórek wywiadowczych UE- SATCEN, IntCEN, Wywiadu wojskowego, działających w strukturach Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych. Wskazano na czynniki wpływające na priorytetowe wspieranie rozwoju ESGP oraz czynniki hamujące rozwój EPPO i Europejskiej Agencji Wywiadu oraz przedstawiono postulaty co do ich użyteczności dla kryminologii ochrony granic.

W dysertacji przedstawiono także wyniki badań dotyczących wpływu ideologii krymigracyjnej i braku kierunkowego kryminologiczno-prawniczego wykształcenia na jakość legislacji policyjnych w Europie. Poddano także weryfikacji praktykalia współpracy w ramach Frontexu i współpracy wielostronnej poprzez przeprowadzenie studiów jakościowych, dzięki którym ujawniono pilną potrzebę rewizji konceptualno-technicznej istniejących instrumentów i mechanizmów współpracy policyjnej, przede wszystkim w zakresie realizacji potrzeb szkoleniowych i sprzętowych tak Stałego Korpusu jak i krajowych policji granicznych.

W dysertacji przedstawiono także wyniki badań dotyczących wpływu ideologii krymigracyjnej i braku kierunkowego kryminologiczno-prawniczego wykształcenia na jakość legislacji policyjnych w Europie. Poddano także weryfikacji praktykalia współpracy w ramach Frontexu

i współpracy wielostronnej poprzez przeprowadzenie studiów jakościowych, dzięki którym ujawniono pilną potrzebę rewizji konceptualno-technicznej istniejących instrumentów i mechanizmów współpracy policyjnej, przede wszystkim w zakresie realizacji potrzeb szkoleniowych i sprzętowych tak Stałego Korpusu jak i krajowych policji granicznych.

Kamila Lopyta-Lomanowska
6-4-2021